ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 97. У Новом Саду, у уторак 23. августа (4. септембра) 1894. Год. X.

ЖАЛОСНО СВЕДОЧАНСТВО.

У кршној Лици збивају се догађаји, који и ако у први мах изгледају да су локалне природе, бацају јаку светлост на прилике у Тројединци и на расположење хрватског народа. Римокатолици у сењској бискупији уживали су одавна повластице, да се могу служити старо-словенским језиком, кад им свештеници служе службу. С народног гледишта ово је велика и важна повластица, јер док цео римокатолички свет мора да се испомаже латинским језиком, један део Хрвата могу да се служе оним језиком, којим се и ми служимо у цркви. Истина наш старо-словенски језик, који ми употребљујемо у цркви, измешан је с руским, те је потиснуо српско словенски, којим смо се ми до близу половине прошлога века служили при богослужењу. С руским књигама добили смо и руско-словенску мешавину; али је словенски језик тек остао у власти, и они Хрвати, који могу да се служе са старословенским језиком, свакојако се тиме приближили словенству.

Но тај утврђен обичај у сењској бискупији течајем времена се скоро изгубио. Упливом римокатоличког свештенства латински језик потиснуо је старословенски, само је у неким приморским градовима остало словенско богослужење у римокатоличкој цркви.

Сад дува у ватикану други ветар. Папа Лео хоће да се мири с православљем. Садањи папа хоће своју владавину да доврши једним грандијозним ватрометом: да помири две сестре, које су скоро хиљаду година завађене биле. Унија је опет на дневноме реду само се сад папа служи другим срествима, а не онима, с којима се у пређашњем времену служио. Углађеном дипломатском вештином треба посредовати, да се до успеха дође. Папа не ће да вређа обреде православне цркве, не упушта се ни у догматичне размирице; он просто каже, да нема разлике између православне и римокатоличке цркве и тиме хоће да прескочи све оне тешкоће, које би се испречиле, кад би се претресало учење једне и друге цркве. Папа жртвује реформате, њему је стало до тога, да нас привуче. И он не тражи ништа друго, него да признамо папин примат.

Није тешко погодити, зашто папа тако ради. Православна црква епископална је црква. Уплив свештенства је јак, дочим реформати и немају свештенике у оном смислу, у ком имамо ми и католици. Даривање свештеничког чина у реформатској цркви није тајна. Тамо дакле свештеници не могу да учине много; по папиним мислима ти „расколници“ су изгубљени, па се с њима као црквом не може пактирати, само се појединци могу „спасавати.“ Зато папа нашој цркви даје предност, на чему ми у осталом баш нисмо захвални.

Постоји још један разлог, зашто се папа толико занима с православнима. Верски осећаји у нас су јаки, дочим је протестантизам прилично јако посејао верску равнодушност. Тамо неће власт папину ни с политичког гледишта.

Папа дакле хоће православне. Први корак, да се православљу *омили* унија био би тај, да се поврати словенска служба оним католицима, који имају право на то

Тако је рачунао папа, тако су мислили хрватски бискупи Штросмајер и др. Посиловић, те су зато извели, да се у сењској бискупији опет заведе словенско богослужење.

Све је лепо и красно, но они нису узели у обзир колико је народна свест развијена у хрватског народа, колико је он приступачан за оваку политику и нарочито нису узели у рачун да је римокатоличко свештенство страшно много учинило међу Хрватима, да се потисне осећај за словенску заједницу и племенско сродство. Они су издали наредбу, да старе повластице ступе у живот, а нису ни мислили, да ли онај народ утицајем туђинштине није отупио према оним добитцима, који му се пружају овом наредбом!?

И шта је било? Кад је у Лици требало завести словенско богослужење, народ се почео бунити; не ће да зна за ову новотарију. Тако је то било по многим местима, народ се узрујао, јер се боји, да ће га сад — *иовлашити!* „Блажена безазленост,“ не ће да зна за никакву политику. Онај народ у својој умној заштитености и нехотице показао је, како је сваки покушај, да се изведе унија безуспешан и узалудан. Тај народ тако је утучен у главу, да се бори против словенског језика и хоће да задржи латински језик.

Ето докле је довела власт римске курије над браћом нашом! Под том управом изгубили су племенски осећај, и неће да се користе ни оним пробитцима, које им Рим пружа, јер се боје, да ће постати православни. Толика умно спротиња заиста је ужасна! Браћа не ће да се нама приближе, јер се боје, да их моћ православља не привуче!

Апостоли уније обично говоре, да ће словенство онда бити јако, ако се у цркви изједначи.

Па шта ми видимо? Један *застрашавајући пример, који нас учи, да се баш у племенском интересу морамо чувати Рима.* Зар да примимо унију па да прођемо као ова наша римокатоличка браћа у Лици, која силом хоће да одрже латински језик? Та наша браћа равнодушна су према звуцима сродногa језика.

Кад ово видимо, шта је природније да се ради? **Ми мислимо да међу овом заблуделом браћом треба будити племенски осећај а не и ми да пођемо њиховим стопама, па да прођемо као и они!** Унијом се не ће браћа изједначити, него би сви скупа отишли тамо, куд не треба.

Зато је наше уверење, да веру у опште треба оставити на страну. „Брат ми је мио, ма које вере био.“ Сваки нека чува своју веру, а ко хоће да ради на словенској узајамности има широко поље за рад: нека спасава ону изгубљену браћу, као што су ова у Лици, која се буне против словенске службе. Нека у њих улију љубав према свом језику и духу словенском. А за нас нека се не брину: ми од искона славимо Бога на словенском језику, против чега се нека римокатоличка браћа ево буне.

Него ова појава има важности и иначе, с политичког гледишта. Шта на ово вели хрватска опозиција? Хоће велику хрватску државу, која би прогутала све југословенске земље, а овамо један део њиховог народа неће да чује ни за словенску службу. Код таке мизерије, како се могу ковати онако крупни планови?!

Најновији покушај за унију насео је већ код првог свог корака, који је имао задатак, да нам ослади доброту и милост римске курије. Али браћа у Лици својом неспретном руком по дераше мрежу. Они хоће по староме; они мисле, да се народни језик само у православној цркви чути мора. Њихова душа је у магли завијена, али њима се и кроз ту маглу привиђа, *да се словенски народни дух не може пропагисати римокатоличком црквом.* И то је оно, зашто поборнике уније ова „буна“ у Лици у срце погађа.

Окајмо се дакле верских размирица! На црквеном пољу никад се сложити не можемо. Зато нека сваки чува своје, а за сложни рад на културном пољу било би вазда других додирних тачака, кад би само било праве воље и искрене међусобне љубави.

Од уније нема дакле ништа. Браћа се „буне“ против ње, пре него што смо се ми и макли. Нема освете без те наше личке браће. Они су у својој глупости више рекли и доказали, него што је сва мудрост римске курије могла да учини и боље су православље обранили пред словенством, него што би могли сви православни учени богослови скупа, да постигну.

ЛИСТАК

РОМАН ЈЕДНОГ ПОДБЕЛЕЖНИКА.

Приповетка Фрања Херцега.

Фрајла Гизела, учитељица у Сент-Јаношу, била би доиста лепа девојка, амо да јој нос није онако велик. Беше лепа, витка стаса, косу је имала црну као угаљ, а испод чела јој сијаху два гарава ока навек чезнући за нечим, — али нос јој беше ружан. Умешна је то девојка била, и волела се лепо одевати. Лети је обично бело одело носила, па кад би се гипком ногом упутила у шетњу кроз хлад од дрвећа на главној улици, мислиш, кад је видиш, е гледиш праву варошанку. Била је образована и пуна осећаја, знала је и доста стихова на изуст, а поврх тога врло је лепо свирала на гласовиру. Људи су толико већ говорили, па и она сама била је уверена, да би на далеко она била најлепша девојка, само да јој нос није тако дебео. Много се огледала, кад и кад је и плакала због те природне пакости. Али помоћи се није могла никако. То ју је још тешило, што се ипак не би мењала са другом учитељицом, која је, јадница мало нагура била.

Човек се привикне свему, па и Коломану поста нос Гизелин нешто обично. Научио се већ и увидео је, да право каже попа, кад каже: „Главно је срце, а не нос“!

Коломан је био подбележник и не давно беше амо дошао од среског начеништва. Видело се на њему, да је практицирао код среског наченика, јер имађаше каваљерске манире, волео је ловити у ловачком оделу, а косу је делио по среди и спуштао ју преко чела баш као оно господа из провинције. Имао је нешто и новца, изнајпре често спомињаше старо своје племство и разговараше се све о неким витешким стварима, — кад напослетку сазнаде се да је Коломан благ, добар младић, коме само уста раде своје, јер тако беше научио код жупаније, а у ствари ни муху не би смео дирнути.

У Сент-Јаношу једног дана пукао глас, да Коломан узима Гизелу, и Коломану је то право било, макар што та мисао не потече од њега, већ пре од Гизеле. Кад би се нашли пред црквом, девојка би га чезнући гледала гаравим својим очима, а Коломан би скинуо ружу са капута па би јој поклонио. Кадгод, особито кад је био на путу, па ју не би видео по више дана, осећао је, да озбиљно воли девојку. Кад је са бележником ишао у лов на препелице, па кад би легли уморни доле под пласт, пуштао је тада машти на вољу, и премишљао у звезданој ноћи, да би добро било, кад би могао Гизелу назвати већ својом. Другдан, кад јој у нос гледаше, осећао је, као да се ипак преварио и не воли девојку баш тако жестоко. Али у то никад није сумњао, да Гизела њега веома воли, па кад већ мора узети једну учитељицу за жену, пре њу него ону нáкриву.

У то се некако догоди ванредно нешто, да су опет отворили прозоре на властелинском дворцу, а беху дуго затворени, да ваздух у избе не допираше. Одација је говорио, да ће млада благородна госпођа доћи амо становати. Пре три године оженио се њоме млади барон, ма да са томе упорно противила породица му. Бароница се родила у некој иностраној породици, муж јој се с њом упознао у француском неком купатилу. Млади пар је по том сјајно животарио у престоници слажући се и шакачки расипљући новац, и макар што у госпође беше ручица много мања него у барона, она расипаше благо много више него он. За то време отворише се пред госпођом и најзатворенији салони, шта више неки просвећени, високи господин, који ју добом превазилажаше, искреним својим пријатељством одликоваше млади пар. Свагдашњи им је гост био и није се срдио, што га је често госпођа сама дочекивала кад би јој муж отишао у читаоницу.

Пошто истече време од три године, пронађе барон велику једну непријатност, да му је имање скоро пропало У вељој му несрећи даваше му неке моралне снаге то, што срдобоља тетке му милионарке рапидно напредоваше.

Бароница је са свим мирно саслушала глас о пропасти им. Није ни пребацивала мужу. Како пре некако поставише оног високог господина на чело једној драгунској пуковнији, и како у опште узев госпођи биваше велико варошки живот све то несноснији, рече сад мужу своме: — Сад ћемо штедити и поделити газдинство нам у Будим-Пешти. Ја одох на добро, а Ви ћете или самном или останите овде.

Барон изабра ово последње и пађе у Јосифовој вароши себи леп стан, а бароница оде у Сент-Јанош, да штеди. Повела је са собом само своју другарицу, најдражу јој коморкињу, слугу и кувара Француза. Од коња задржи само четир. Кад је дошла у Сент-Јанош, заповедила је, да јој никаквог госта не припуштају, јер неће да види никога.

Сент-Јаношане је, дабогме, бароница много занимала. Често је виђаху, и увек где иде пешице, ретко на коњу, а на коли никад. Рано се зором шеташе дуго онамо према виноградима, и онда обично пролажаше брзо кроз село. Одело је носила просто и укусне боје, а по њему је само стручњак могао познати, да је то ремек-дело париског кројача, украсе какве и минђуше нису никад видели на њој, а врану косу је лепо делила на челу. Кад су се циганчад упутила за њом као шашка, уделила би им по који шестак, а кад ју је когод поздравио и скинуо шешир, климнула би главом у знак отпоздрава. С вечера би седела обично у баштици пред дворцем, па би превртала какву књижицу, или би гледала дуго-дуго у то плаво небо.

Коломан је видео бароницу први пут на потоку. Баш вецбаше бележникову вижљу, кад чу за собом коњски топот. Бароница је била то на коњу. Тик уз њега стаде с коњем и заустави око на једном јорговану.

— Је ли слободно узети цвећа са оног дрвета? — питаше.

Страним изговором, али ипак доста течно говораше мађарски. Подбележнику удари крв у лице па хитно откине с дрвета леп цвет. Ни толико времена није имао да извади нож па да лепо одсече, него се овако искрвавио. Бароница тутну цвеће под седло, затим погледа Коломана и његову крваву руку, па ће му кроз смех:

— Ви сте прави каваљер, — лијете крв за љубав једне даме.

Климну му главом, рече му нешто, да овај то није ни чуо, па оде даље дуж обале потока.

Неколико дана након овога нанесе их случај опет једно на друго Коломан је ишао из винограда, а бароница њему у сусрет. Сад је ишла пешице, па ипак сама, у руци је имала лепезу, којом се брањаше од сунца. И сад га је госпођа прва ословила:

— Молим, кудан се иде на развалине градске?

Подбележник јој муцајући протумачи, камо треба да иде.

— Из овога ја баш ништа не знам. Нема ли ту кога, ко би ме одвео донде?

— Ако допусти благородна госпођа бароница па ја . . .

Госпођа га тек сад упознаде.

— О, гле, та Ви сте мој каваљер, који ми узабра јоргована.

Што се не сложите?

Под горњим насловом доносе „Мале Новине“ овај за наше околности поучан чланак:

„Наша браћа Војвођани у много прилика до сада указивали су нам помоћ добрим саветима. Дешавало се често и то врло често, да су они, дајући нам те искрене и братске савете, потпуно необавештени били о приликама овамо у нас, те су им и савети доста смешни и беспредметни изгледали. Нећемо да им одричемо искрену и добру намеру, али морамо признати да су нам често њихови савети били доиста непотребни.

На основу тога, што су они тако често и тако радо притицали нама у помоћ саветима од сваке руке, и кад им је било места и кад није, ми смо као стекли били право, да се и ми у њихове ономашње чисто унутрашње ствари мешамо и да их ми одовуд посаветујемо у нечему, у чему би наш савет можда био од потребе. Али ми од тога права свог нисмо чинили употребе готово никада. Држали смо, да нам се ипак може пребацити, да се непозвани мешамо у њихове послове, па смо ћутали и у случајевима кад је било очевидно, да раде погрешно и на своју штету. То наше ћутање, нас овамо у Србији, видимо и признајемо, било је доста грешно. Видели смо зло, а нисмо хтели да укажемо на њега.

Све ово, што смо овде рекли, сматрали смо за потребно казати пре, но што би прешли на саму ствар, о којој мислимо рећи само неколико речи. Сматрали смо за потребно нагласити, да имамо права и ми говорити кад што о стварима и пословима наше браће Војвођана, као год што су и они имали права, или су бар држали да имају права говорити о нашим чисто домаћим пословима.

Рећи ћемо искрено шта мислимо, ма да врло мало претендујемо на то, да се наша реч узме баш као савет и да буде као таква послушана. Наше је само да укажемо на неке околности, које као да превиђају људи, који у војводини воде прву реч међу тамошњом браћом нашом.

Нек се, дакле, све ово, што будемо казали узме само у томе смислу.

Наша браћа Срби, који живе у разним покрајинама и областима аустро-угарске монархије немају међу собом никаква јединства ни споразума у раду. Прваци сваке покрајине воде политику на свој начин и у правцу, који им се свиђа да је најбољи, па макар и неби био добар. И то још није све; то још није сва несрећа. Него су они готово у свакој покрајини, у свакоме месту, поцепани на три четири партије и боре се између себе горе него жути мрави.

Дешава се често да нека од српских странака у врло лепом одношају стоји са народношћу, која је на влади у Угарској или у Хрватској, а да она на остале српске странке гледа као на душмане и непријатеље своје.

И ми смо овамо у Шумадији подељени на партије и завађени. Видимо и осећамо колико имамо отуд штете. Али штета, коју имају пречански Срби од своје завађености и партиске поцепаности много је већа, осетнија и у последицама својим злокобнија од ове наше.

Виде ли они то и докле ће они тако? Виде ли, разумеју ли они, да их њихова завађеност предаје у руке заједничком непријатељу, непријатељу српскога имена и бића, на милост и немилост? Знају ли и појимају ли они куд води таква радња?

У борби, за коју једва ли је дорасла удружена снага свију њих, они се јављају разједињени, несложни и међу собом крвнички завађени.

У положају, у коме се налазе наша браћа Срби у Војводини требало би да су они згруписани око једнога политичког барјака. Они немају шта да уређују по модерним политичким начелама; они имају само да се бране и да се боре за свој опстанак. А таква борба изискује безусловну слогу и ничим непомућену једнодушност.

Кад то и без нарочитих примера и без побројавања конкретних случајева не би било добро познато, да поцепаност Војвођанских Срба на неколико разних политичких праваца доноси њима само огромне штете, а никад и никакве користи, ми би се видели приморани, да те примере изнесемо. Али све је то добро познато, јер је за свакога очевидно, па за то можемо прећи на сам предлог, који износимо овде само у тој намери, да покренемо Војвођанске Србе, да о тој теми поразмисле мало и да учине покушај урадити што добро у свом властитом интересу.

Сматрамо да је доказано, да је партиска поцепаност Војвођанских Срба, раслабила и умањила отпорну снагу њихову према прохтевима и плановима туђинаца. А кад то сматрамо, онда уједно налазимо, да ни једна од садашњих политичких странака српских у Војводини није могла показати, нити је показала икаква успеха као плод своје борбе за права томашњег народа.

Та околност, што су се међусобни односи српских странака заоштрила до најгрубље нетрпељивости, учинила је те су се неке од њих удалиле и сувише од народа а приближели се владајућој нацији, а неке опет, радећи свим срествима за народ, дошле у подозрење да раде противу државне идеје оне земље у којој су.

Међу тим наше је мишљење да то у будуће не мора да остане тако, те крајности могу да се ублаже те да не буде ни странке, које служе угњетачима српским, а ни странака, које својим нетактичним држањем навлаче мрзост власника -туђинаца на цело српско племе у Аустро -Угарској монархији.

Да се те заоштрености збришу, да партиске поцепаности и ове садашње крвничке заваде међу њима нестане, може се постићи само на овај начин:

Нек се из свију странака одберу најбољи људи; најбољи и по умним и по моралним особинама својим, па нек се они састану и нек они узајамним попуштањем израде један заједнички програм, програм српске странке, који ће обухватити све паметне и умесне захтеве наше браће у Војводини, а који неће стојати у опреци са законима, који владају у аустро угарској монархији и који се ни с које стране неће моћи да узму као радња противу државног јединства суседне монархије.

Наше је тврдо убеђење да је ово, што овде предлажемо, и могућно и лепо остварљиво. Само треба имати мало воље и мало увиђавности, па то може постати свршено дело. Та српска странка, која би се под тај нови заједнички програм као под српску заставу искупила, постала би један велики чинилац, о коме би сваки и оздо и озго морао водити рачуна. Она и по бројној снази и по моралној сили својој била би довољна да на основу тога постизава оне успехе, које није кадра постићи сада ни једна од пречанских странака сама за се.

Таква странка представљала би одиста цео народ српски и она би му прибавила много више уважења и поште у противника но што га ужива данас.

Народ, племе српско, које је било кадро да засведочи онакву једнодушност, какву смо видели на карловачком збору због грађанског брака, у стању ће бити ваљда, да ради себи и своје будућности жртвује све друге ситничарске обзире, те да се искупи под једним барјаком и да тако уједињен, у границама закона, настави борбу за своја права.

Верујући у остварљивост ове велике и једине српске странке, ми прелазимо одмах и на други предлог, који је у томе да та нова странка, странка српског народа, потражи пут за споразум и заједнички рад са оним нацијама и племенима, који страдају као и Срби од туђинског притиска. Предлажемо: да се та нова странка споразуме с Румунима и Словацима, како би у свима питањима, која се тиче заједничке одбране, сви они заједно излазили у бојну линију и тако што јаче осигурали, успех својој ствари. И Срби и Словаци и Румуни имали би да раде, све што раде, споразумно заједнички и по једном истом плану и методу. То би њихове противнике најпосле морало принудити на попуштање и погађање.

Даље већ нећемо да идемо. Шта би се од попуштања и погађања с Мађарима могло добити ствар је будућности, или је ван сваког спора, да је већ и то један значајан успех кад се и до погађања дође.

То су наше мисли, то је наш предлог. Ми га не натурујемо никоме, али желимо искрено, да се о њему међу увиђавним Србима у Војводини поразмисли мало. Штете од завађености виде се, а није тешко видети и користи, које би донело измирење странака. Ваља покушати, јер покушајем се ништа изгубити неће!“

Политички преглед.

— **Угарска.** Између римокатолика, који хоће да се против владе води оштра борба и кардинала Васарија дошло је до несугласица. Кардинал хоће умерену борбу; за то га је католички лист „Мађар Алам“ више пута напао. Како ће се ,овај сукоб даље развити, још се не зна али на сваки начин да слаби отпор владине политично-црквене реформе. Кад се двоје свађају, г. Векерле се смеши!

— **Бугарска**. У бечкој „Новој Сл. Преси“ изашао је разговор њеног београдског дописника с бугарским емигрантом Драганом Цанковом. Цанков је казао дописнику, да је поново писао бугарској влади и молио за допуштење да се може вратити у Бугарску. Али бугарска влада не допушта повратак ни њему ни његовом зету Луцканову. Влада се позива на амнестију од 1888. године, којом се искључују од помиловања шефови партија, који су учествовали у заверама Но Цанков тврди, да та амнестија није на закону основана, нити она даје влади законска разлога, да њему забрани повратак. у отаџбину. Њему се повратак не може ускратити. Ако је он учинио какво казнимо дело, он тиме што се враћа у отаџбину, својевољно се ставља влади на расположење, па нека га преда суду да му се суди по правди и закону. Дакле, Цанков се још једнако нада, да ће му Стојиловљева влада допустити да се врати у отаџбину. Он сад чека у Београду коначан одговор, па ако би овај био негативан он ће се жалити самом кнезу, као највишој земаљској власти. Докле год се ово питање не реши, он ће седити у Београду. Софијска влада казала је његовим политичким пријатељима у Бугарској, да га она само сад не пушта у земљу, докле се не сврше нови скупштински избори. После избора, његовом повратку не стоје на путу никакве препоне. Цанков се ни мало не чуди Стојилову, што је заузео овако становиште. Сад су Цанковисти главно језгро у вла-

---

Заједно су се пели горе по узаној стазици, госпођа је ишла напред а Коломан за њом. Госпођа застајкиваше по каткад, па је метнувши руке на узбуркане груди посматрала околину, а очи јој радосно сијаху од уживања. Онде горе спустише се на бедем, па су ћутке слушали на тичји цвркут.

— Како се зовете? запита га изненада бароница.

— Бозочки Коломан Золтан, — рече подбележник и скину шешир с главе. Сад је канда први пут употребио свој предикат.

Госпођа се малко насмешила.

— Јесте ли војник?

— Ја сам подбележник.

— Мишљах, е сте војник, јер изглед Вам је таки и манир.

Говорила је брзо, чисто муцајући. Коломан је приметио, да госпођа не гледи никад њему у очи, кад говори. Кад су се доле силазили, госпођа наједаред суста. Рекла је:

— Подупрла бих се на вашу мишицу, кад Вам не би било на терету. . .

А кад су стигли до дворца, опет рече:

— Не знам, како да се захвалим за ту велику услужност. Него знате шта, — ручајте самном!

Било је вече, већ 7 часова, и подбележник је тако нешто мрмљао, да је он још у 12 часова ручао, али је зато при свем том устопице ишао за бароницом.

— Отидните у башту и чекајте ме онде. Заповедићу, да поставе сто под орахом.

Добро пô сахата чекаше Коломан. Кад се госпођа појавила, било је на њој бело одело, коса јој је била мокра, као да долази са купања.

Њих двоје су ручали на лепо постављеним столу као муж и жена. Ручак је био посве прост, без жагора их послуживаху слуге са свим индиферента лица, што карактерише добро васпитаног слугу, са свим без жагора, као да сматраху ствар са свим појмљиво, што благодарна им госпођа бароница руча са подбележником.

Бароница доцније усу каве у Коломанову шољу и запали цигарету.

— Драги овај господине. . .

— Коломан Золтан, рече подбележник мало поклонивши се.

— Драги бозочки Коломан Золтане, лепо би било од Вас, кад би сте били мој пријатељ . . . Јер, видите, ја сам јадна жена, коју ће убити самохраност, ако се ви не смилујете на мене . . .

После баци цигарету, скочи на ноге и пружи руку подбележнику.

— Сад идем спавати, јер обично рано раним. Па дођите и други пут . . . Да! Још нешто! Хоћете ли ми учинити једну љубав? Опишајте се до главе, али са свим до главе... Јелте, да ћете учинити то мени за љубав.

То рече и нестаде је у дворцу. Небо се били осуло већ безброј звездама, кад је Коломан стигао у општину, а на земљи под дудовима светљаху се бубе креснице. Подбележник додуше није пио никад руменике бароницине, али ипак тако је заплетао ногама као да се опио.

Час-час па му сине мисао, да како год није ништа истина од овог, што се збило, да'ко је он само сањао може бити то своје прикључење данас по подне. Али му се тако чинило, као да осећа онде на мишици, где се бароница наслонила, некакав необичан, сладак мирис. Тај аристократски мирис осећао је још целе ноћи.

Сутра оде ка берберу и саструга косу све до главе. На улици се случајно нашао с Гиселом, ова као да је разумела ту ванредну спрему његову, па је пљеснула руку, кад упази ћелаву главу свога удварача. Носила је одело са ружичастим чипкама, исечене ципеле и црвене чарапе, лице је напудеровала, а косу фризирала. Подбележник је пренео мисли на величанствену простоту оне друге госпође, па је дошао до тог резултата, да је госпођица учитељица данас много неукусније одевена, него и иначе.

Три дана није знао, шта да почне. У писарници је расејано писао, а све је мислио на Бароницу и о томе је лупао главу, како би дошао до ње. Четврти дан дође сама баронина по њега. Рано у јутру закуца штапићем за јахање на прозору од његова стана.

— Чула сам, да овде станујете.... Што не одржасте реч и обећање? Што ми не дођосте? Верујем, да вам досађујем вијајући Вас, али будите галантни и жртвујте се... Довече ћете доћи на ручак? Трудићу се, да Вам не буде досадно!

Принципал његов је слушао са свога прозора цео разговор и једва је могао дисати од тешка чуђења. Гле ти Коломана! Од тог тренутка све је нешто кроз прсте гледао своме помагачу мислећи зар, да ће и на њега као и на члана бележништва прећи један део од одликовања, којим благородна одликује Коломана.

А Коломан је отишао то вече ка бароници и ишао је и више пути. Бароница се у ствари са свим тако понашала, као да хоће госта по-што по-то да развесели. Говорила му је много, кадгод кад је добре воље била, тако му је говорила, да је духовитост из сваке јој речи севала, а често га је посадила поред себе за гласовир. Имала је пријатан глас, па је умела чудним чаром отпевати лепе француске песме. То је пре било рецитовање, него песма, триле је кад и кад само нечујним уздахом нагласила. Другдаш је опет узела какву француску књигу, па је читала Коломану француске стихове. Подбележник душе ваља ниједне није разумео од француског, али га је заносила звучност бароничина језика. По гдекоји му је стих и превела незграпно додуше, али ипак духовито.

У то се догоди, да је барон посетио жену своју на један дан и нашао код ње подбележника. Барон је био леп на оку, озбиљна лица, и појава му је изазвала велико поштовање у Коломана.

— Приказујем Вам свог драгог пријатеља, господина Коломана, — рече му жена.

— Барон му пружа некако равнодушно галантно своју десницу, заустави поглед на њега и мераше га од главе до пете.

— Чудновата сличност! — мрмљао је кроз зубе.

Госпођа на то слегну раменима и рече:

— Фикса идеја!

На те речи је и барон слегнуо раменима и понудио госта цигаретом.

Коломан је тек сад, у присуству мужевљеву, опазио, да је до ушију заљубљен у бароницу. Против тако рећи инстиктивног поштовања, које осећаше спрам барона, обузео га беше сад неки ванредан страх. Тек тада се утишао бар у неколико кад је барон после ручка заповедио да упрегну коње и рекао. да ће се вратити у престоницу.

После овог на неколико дана донео је окружни бележник из престонице неке новости на село, из којих јо попабирчио, да се неки млади, високи господин, који се показивао као одушевљен пријатељ Мађарима, док је био у Будим-Пешти, и који је сад у Чешкој као драгунски пуковник: да се тај господин верио с неком бајном принцезом из једне иноземске владалачке породице. Окружни бележник се особито радовао на глас из те новости, да принцеза не штеди труда, само да научи мађарски. Кад се Коломан још тог дана хтео пријавити у дворцу, случило му се први пут, да га нису примили. Бароница је била болесна,

диној странци и иду уз владу и у ватру и у воду. А кад је Цанков у Бугарској онда Цанковисте могу да заузму самосталан положај и да се еманципују од владе. Стојилов се тога јако плаши, особито што и сам врло добро зна, да би то могло бити врло опасно по њега, кад се буде отворила изборна борба. Ови избори извршиће се 11. септембра. Цанков држи, да ће влада добити јаку већину, али у тој већини Цанковисти ће играти важну улогу. Главна је ствар у томе, што земља једнодушно жели, да доспе у нормалну позицију. А то може бити само тако, кад и ако европске силе признаду кнеза. Међутим-то признање условљује измирење с Русијом. Ни једна сила у овом питању признања, неће да иде без Русије нити да заузме положај против ове. То је данас јасно за сваког бугарског политичара. И гроф Калноки био је толико лојалан, те је све то предочио бугарској влади. И тако кнез Фердинанд није могао другчије радити, него што је радио. Он има да бира: или да продужи са Стамбуловљевим тероризмом док не прасне катастрофа, или да тражи споразума с народом, који хоће да једном престане анормално стање, да кнеза признаду све силе и да се Бугарска измири с Русијом. Нико се не може чудити, зашто је кнез изабро други пут. За то Цанков мисли, да је Стамбулову за навек одзвонило. Ера, као што је била Стамбуловљева, не враћа се по други пут.

Новости из места
и из народа.

Нови Сад, 22. августа 1894.

— **Скупштина „друштва за српско народно позориште“** држаће ће сад прексутра, у четвртак 25. августа (6. септембра) у 9 сахата пре подне. Због важности ове скупштине упозорујемо све чланове позоришта овде у месту и са стране да би у што већем броју дошли на ту скупштину, како би се исто могла одржати и свом задатку што боље одговарала.

— **Управни одбор „друштва за српско народно позориште“** држао је 22. августа (3. септембра) своју седницу. По извештају управним одбором и главном скупштином изасланих ревизора нађени су са свим у реду како рачуни о фонду позоришном тако и рачуни ручне благајне састављени по рачунима месних позоришних одбора. По тим рачунима види се, да је фонд позоришни лане износио: 42675 ф. 46 н., сада износи: 45392 фор. 63 н. те је тако нарастао с 2717 ф. 19 нов. — Заслуга позоришне дружине износила је: 24932 ф. 60 н. Заиста леп резултат кад се узме да су времена тешка и да је велика оскудица у новцу. Сувишка је било у овим местима: 1. У Руми 150 ф. 10 н. — 2. У Ст. Пазови 64 ф. 67 н. — 3. У Осеку 252 ф. 22 н. — 4. У Сомбору 400 ф 94 н. — 5. У Карловцима 93 ф. 09 н. — 6. У Мартоношу 289 ф. 14 н. — Дефицита је било у овим местима: 1. У Вуковару 89 ф. 48 н — 2. У Сентомашу 1075 ф. 78 н. — 3. У Суботици 795 ф. 90 н. — У Сенти 532 ф 71 н. — За чланове позоришне пријавили су и целу уставом прописану чланарину од 50 ф. положили су ови родољуби: 1. Глиша С. Мијић, трговац из Митровице. — 2. Др. Живко Богдан, адвокат из В. Кикинде. — 3. Риста Телечки, градски начелник у В. Кикинди. — Српска црквена општина Темишварска шаље 20 фор. као прилог, који је позоришту вотирала за г. 1893. — Утврђен је прорачун за г. 1895. који ће се поднети скупштини на одобрење. — Издавано је више зајмова на пупиларну сигурност.

— **Опомена за српску цркву.** Панчевачком „Веснику“ пишу из Добрице ово: „Видим, ни „Браник“ ни „Застава“ ништа одовуд не јављају, а међу тим се у нас нешто крупно ради, што ће по нас Србе зло да се сврши, ако се за времена претећој опасности на пут не стане. Као што знате, у нашој општини живе Срби и Румуни, од којих је истина по броју нешто више него Срба, али су до сада живели с нама у црк заједници и с нама се добро слагали. Но од некога доба је то са свим друкче. Докле велика звона румунска оглашују највећу слогу и љубав међу Србима и њиховим народом, дотле ситна румунска звонцад непрекидно лупају на ларму, позивајући управо подбадајући своје верне, да се одвоје и оцепе од Срба где год с овима у заједници живе.

У томе погледу развија највећу и најжешћу агитацију уздински румунски прота, који вечито обиграва таква мешовита места, наговарајући своје сународнике да иступе из српско-румунске црквн. заједнице Он је то у више општина покушавао, па је сад узео и нашу Добрицу на око. Што му у Панчеву и Бечкереку није испало за руком, то ће овде извесно постићи, ако му наша пречасна конзисторија за времена не ократи рукаве Наша браћа Румуни, који осим својих презимена ништа другог румунскога на себи немају, јер одавно већ нити румунски говоре (осим неколико старијих људи), што су бајаги у политич. и црквн. општини мањином заступљени, хоће због тога да се од нас оцепе па обашка да оснују црквн. општину. Но у самој ствари је то, да се из Уздина све употребљује, како би се срп.-рум. заједница поништила. Сви отресији Румуни не ће ни да чују за то, али г. прота са својим агентима ради из петиних жила, да своју намеру остваре. На пријаву неколицине подговорених био је ово дана прота код нас, те преко 100 кућа за оцепљење задобио пописао, па је одмах све наредио и туторе изабрао који ће се побринути, да нађу згодну кућу за богомољу, а он (прота) да ће им што скорије и свештеника послати. Ми смо се обратили телеграфски на конзисторију, и оданде добили одговор, да будемо мирни, а они ће већ своје учинити. Да Бог да, да се ово на добро сврши, али ми сумњамо. Највеће је зло, што немамо свештеника, који би овој озбиљној ствари био дорастао, јер наш садашњи парох је човек од 70 год. и шлогиран, па једва да може своје обичне парохијске дужности да обавља, а да спречи ову румунску агитацију, за то он нема ни физичне а још мање интелектуалне снаге. У нас има две парохије, и већ је година дана прошла, како је једна парохија обудовила, па у место да смо до сада добили млада, интелегентна и родољубива свештеника, а оно обадве парохије спале на стара, изнемогла и шлогирана човека, који би можда и сам отишао у Румуне, кад би га требали и позвали.

Вредно је споменути, како су Румуни 1871. год. потписали реверс, да не ће да се деле од Срба, из чега се најбоље види, да садашњи покрет њихов за оцепљење није ништа друго него плод уздинске агитације, која све то више маха узима.“

— **Нов добротвор српске просвете.** Београдски духовни лист „Мир“ донео је извод из завештања пок. *нишког епископа Јеронима.*

Завештање ово достојни је помен српског архипастира, који предвиђајући свој последњи час, није заборавио српску просвету, којој и ваља добротвора и трудбеника.

По извештају у „Миру“ пок. епископ Јероним завештао је:

1., *Своју велику тврдо озидану кућу у Нишу,* чија вредност износи до 30000 динара, *за народну библиотеку,* којој је завештао и своју књижницу са новим кућним намештајем, који такође знатно кошта;

2., *Друштву св. Саве 1000 динара;*

3., *Друштву за сирошну и напуштену децу* у Београду 1000 динара;

4., *Фонду великошколске омладине* 1000 динара;

5., *За установљење фонда у Шапцу,* месту рођења покојниковог, из кога ће се помагати ученице женских основних школа тамошњих 1200 динара;

6., *Матици Српској* у Новом Саду (Војводина) 1000 динара;

7., *Православној српској Богословији у Сарајеву* (Босна) 1200 динара;

8., *Српској православној школи у Мостару* (Херцеговина) 1000 динара;

9., *Српској православној Богословији на Цетињу* (Црна Гора) 1200 динара;

10., *Српској православној Богословији у Призрену* (Стара Србија) 1200 динара;

11., *Цркви св. Пантелије* (крсно име покојниково) у Нишу, за набавку једног звона, 1200 динара;

12., Сав новац из његове заоставштине, који од побројаних сума претече да се њиме оснује *фонд из кога ће се помагати сирошне ученице основних женских школа у Нишу.*

У овај фонд уђи ће и два лоза руског државног зајма, и један лоз белгиски „Конго“, са седам акција бродарског друштва. Овим фондом управљаће општина нишка, и не сме се употребити на који други циљ већ само на онај коме је намењен.

Поред свега овога оставио је на уживање малу кућу и 1200 динара у новцу баби Лујзи Лонингер, за дугогодишњу верну службу. (И ово је један знак племенитости покојникове).

За извршиоце тестамента именовао је покојник: пређе архимандрита а сада епископа нишког г. Инокентија, г. Стојана Бошковића мин. у пензији, г. Милована Јанковића и г. Васу Мацаревића чиновнике у пензији.

Преосвећени пок Епископ Јероним достојно се одужио своме роду.

Част нека је његовом светлом помену у пространом српству, које не треба да очајава док се у њему рађају овакови добротвори српске просвете!

— **Дар српској школи.** „Босанска Вила“ јавља, да је митрополит дабро босански, високопреосвећени г. Ђорђе Николајевић, даровао српској општини у босанској Крупи 500 ф. за градњу нове зграде српске православне основне школе.

— Пишу нам из **Ст. Пазова:** „Пошто наш нови учитељ незна у цркви појати, то Вас умољавам да уврстите у лист „Браник“ да наша црквн. општина тражи једног певца, а услови односно плата му зависиће од тога, док га видимо и упознамо“.

— **Нова српска школа у Д. Тузли** У Доњој Тузли, у Босни подиже се нова зграда за српску православну школу, на коју се скупило 15.000 ф. добровољних прилога, а осталих 11.000 ф даје општина тузланска из своје касе. Ето, шта је кадро учинити родољубиво пожртвовање!

— **Нов лист.** У Београду се опет покреће нов лист! „Српски Фигаро“ — тако ће се звати тај нови српски лист. Почео је излазити 16. о месеца. Излазиће дневно и продаваће по 0.10 дин.

НОВИЈЕ.

ПЕТРОГРАД, 20. августа. Руски цар, који је био болестан, опоравио се.

СОФИЈА, 20. августа. Министри Стоилов и Петров врло су свечано дочекани у северној Бугарској.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника.“

ЛАНЦКРОН, 22. августа. Његово Величанство цар и краљ стигао је јуче ујутру овамо, да присуствује маневрима војске. Дочек је био врло свечан; пред варош је био начињен славолук, ту су били сакупљени чланови варошког представништва, разних дружина и корпорација. Осим тога силан свет је чекао владара. Путем, куд је краљ пролазио биле су намештене девојчице у два реда и једна му девојчица предаде букет цвећа, на чему се краљ лепо захвалио. После тога је градоначеник поздравио владара у име вароши и краљ се захвалио на изјављеној лојалности и верности. Око 10 часова краљ је примао депутације, којима је чешки и немачки одговарао. Пре примања тих депутација били су примљени од краља у нарочитој аудијенцији: арцибискуп прашки кардинал гроф Шенборн и кнез Лихтенштајн.

ТРСТ, 22. августа. Њено величанство краљица Јелисавета стигла је у Мирамаре и одма је отпутовала даље.

БУДИМПЕШТА, 22. августа. Брат краљев надвојвода Карл Лудвиг отворио је јуче свечано око 11 часова пре подне хигијенски конгрес, на ком су скупљени научници из целога света. Кад је надвојвода ушао у дворану био је свечано дочекан, а будимско певачко друштво отпевало је мађарску краљевску химну. Министар Хијероними поздравио је надвојводу као протектора овога конгреса, затим је бацио поглед на развитак хигијенске науке и напослетку умолио је надвојводу да конгрес отвори. Надвојвода је одговорио на француском језику и поздравио је научнике, који су похитали овамо из свих крајева света. Нада се да ће радња конгреса бити од користи човечанству и у име краљево отвара конгрес. После тога је Рат, главни градоначеник Будимпеште, поздравио надвојводу и чланове конгреса. Затим су изасланици свих држава сваки на свом језику изјавили поштовање надвојводи и поздравили конгрес, коме желе сретан рад. Особито је заступник Русије изазвао опште одобравање, који је рекао, да општи мир најбоље служи развитку науке. Градоначеник Герлоци захвалио се страним изасланицима у име престонице; затим је главни секретар прочитао извештај извршног одбора и пријавио је број учесника. Пошто је отпевана химна, отишао је надвојвода из дворане, праћен великим одушевљењем.

ВЕЛИКИ ВАРАД, 22. августа. Коломан Тиса је јуче полагао овде пред својим бирачима извештај. Захвалио се бирачима на поверењу јер је то нов знак, да су оптужбе, које су против њега подигнуте, просте клевете и да овде нису нашли на своје уточиште. Његова је савест мирна, као прост војник има ту тежњу, да ради на појачању отаџбине. Прелазећи на политично црквене реформе, тврди да је либерална странка доследно радила. Црква не ће доћи у опреку с државом ако сваки своју дужност чини, шта више морал и вера после ових црк. полит. реформама још ће и ојачати. Он је уверен, да ће мир и слога онда наступити кад краљ потврди овај закон. То је исто рекао и Апоњи. Он се нада да епископи не ће продужити борбу, јер ће тиме сами себе ранити. Што се тиче народносног питања, опажа говорник, да је опасност повећана. Тројединица је на против постала мирнија. То је заслуга бана грофа Куена Хедерварија. Што се тиче предлога да се изборно право у Ердељу прошири, мисли, да то није потребно Против претераних елемената треба поступати с највећом строгошћу. Али се треба чувати да због греха појединаца читави народи страдају. Мађарско друштво мора тежити, да народности привуче себи и да се према народностима чувамо од партајичности. Што се тиче реформама управе, изјављује говорник, да је он против именовања чиновника и он мисли да је довољно ако контрола буде савесна.

и остала је болесна још три дана. Четвртог дана послала је сама по подбележника.

На бароници си могао опази трагове од препаћене бољетице: била је бледа и нервозна. Изгубила беше стари свој мир, видело се, да је расејана и нервозно је ходала горе-доле по башти. После вечере се наједаред се промени тужна бароница у радосну, донесе шампањца и куцне се са подбележником.

— Пите, Коломане! У здравље нових вереника... Реците ми, јесте ли били кадгод заљубљени?

— Нисам! — рече Коломан мрка лица.

— Лажете, пријашко. Све да сте *да* казали, и онда би сте слагали!

Коломан се убезекнуо. Бојао се да није бароница како год дознала ствари његове са госпођицом учитељицом. После рече слободно:

— Кад бих ја коју волео, ја бих знао за њу умрети.

Бароница се слатко насмеја.

— Ваља, Коломане! То ми се допада! Ви сте прави човек!

За тим обори очи и замишљено рече:

— У осталом — ко зна? Може бити, и међу људима да има добрих луда, баш као и међу женама... Овде на селу ваљда још и више него у граду...

После седе за гласовир и певаше живу неку арију из *Леће Јелене.* Удари оштар један дисакоро и с отим заврши свирку, па ступи пред подбележника, а очи јој све севаху. Добро га је време гледала грискајући се за доњу усну, док му не рече:

— Смиловаћу се! Али сад одлазите, трчите брзо, јер зло по Вас!

Коломан се скањивао, а лепа му госпођа међу тим прстом показиваше, где су врата. Кад се подбележник после неколико дана опет усудио у дворац доћи, одаџија му је казао да је благородна госпођа још оне вечери изненада отпутовала. Несрећа се догодила у породици: тетка баронова беше умрла од срдобоље.

— А зар мени ништа није поручила?

— Ништа. То је само рекла, да јој пошљемо за њом пртљаг, јер се не ће више вратити у Сент-Јанош.

Подбележника као да полише хладном водом. Што је разумео из свега, то је било, да га је госпођа та одбацила као истрцану метлу. С големом раном у срцу, мучен горчином и љутином вукао се кући... Неко време није ни ишао у писарницу, а принципал га није гонио; него је благо с њим поступао и тако учествовао у вељој му тузи.

Опет после једне недеље донео беше одаџија мали завежљај Коломану: бароница му шиље из престонице. У завежљају је била лепа, сребрна дуваљара, а на поклопцу од дуваљаре беше бароничин грб. Зар ништа друго, — ниједне речи зар!? Али из хартије, у коју је била дуваљара увијена, осећао се исти онај слатки мирис, који је текао из бароничина одела.

Коломан га брижно затвори у ормен: брижно, јер то беше спомен првога и последњега романа у животу му, па после приђе прозору. Баш се у тај мах преко пута у хладу од дудова шетала госпођица Гизела. Доста јој је лепо стајало чипкасто одело, и коса фризирана, — само да јој нос није био тако ружан! Коломан се удубио у мисли, да је право имао попа, кад је казао, да је код жене главно *срце,* а не *нос* . . . На нос се човек научи, али, кад је срце рђаво, на њега се нико не научи! И Коломан се одлучио, кад већ мора узети једну учитељицу за жену, онда пре Гизелу, него ону накриву.

С мађарског **Арачлија.**

Трговина.

НОВИ САД, 22. авг. (3. септ,) г. 1894. (Извештај семенарске радње Воина Јовановића), Због темеринског вашара довоз је био слаб. расположење за куп доста слабо, цене су ове:

Шеница 5 ф. 90 н. до 6 ф. н. најбоља каквоћа 6 фор. 10 н. Наполица 5 ф. 50 н. Кукуруз 5 фор. 60 н. а приватни су плаћали и 5 ф. 70 н. Чинквантин 5 ф. 80 н. Зоб 5 ф. 50—60 н. Јечам 4 ф. 60—70 н.

Нова кукуруза у клипови довежено је не што и то: Бели рани (краљ фимин) и штајерски рани, плаћан је 3 ф. ц.нта. Пасуљ бели 6 ф. 50 н. Жути 5 ф. 50 н.

Бостанџијски производи:

Лукац црни крупни 5 ф.—5 ф. 50 н., ситнији 4 ф. 50 н. Лукац бели: на венци, венац по 80 главица, зимац 80—90 н. венац, јарик 70—75 н. венац.

Кромпир црвени 1 ф. 80—2 ф., жути 2 ф. до 2 ф. 50 н.

Појединци, којима је рана нужна и који испод мет. центе купују плаћају са 5—10 н. преко горе означене цене више.

*

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 22. авг. (3. септ.) 1894.

Ц. кр. дукати (нови) . . .	5 ф. 90 н.
„ „ „ (стари) . . .	5 ф. 88 н.
Наполеондори (20 франака) . .	9 ф. 87 н.

Књижевне вести.

Српска манастирска штампарија
У НОВОМ САДУ

издаје за годину 1895. велики илустрован календар под насловом:

КАЛЕНДАР МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

У календару овоме, осим календарског дела, у коме ће бити објашњени сви: *господњи, богородични и заповедни светитељски празници*, биће и крај многих интересантних статистичких података, чланака разне струке од познатих и признатих књижевника наших, здраве садржине и за народ наш удешене, јер је смер управи штампарије ове, да народу српском по јефтине новце даде књигу, која ће га религиозном раном задојити, поучити и здравом забавом забавити.

У календару ће бити ови чланци: *Јован Златоусти* од проте Јована Вучковића; *Срби свеци* од М.; *Сан је лажа а Бог је истина* од С. М; *На прагу другог живота* приповетка Симе Матавуља; *Искрена реч нашим земљоделцима* од Д.; *Реч две о српским сватовима* од Ђуђе Страјића; *Српска народна имена* од Тих. Остојића; *Поуке из пчларства* од Јована Живановића; *Правне поуке* од дра Милана А. Ћирића; *Статистички податци о Србима* скупио Тих. Остојића.

Слике ће бити у календару овоме ове: *Св. Јован Златоуста*, слике *Срба светаца*: *Симеон мироточиви; Стеван првовенчани, Стеван Дечански, цар Урош, кнез Лазар, Максим владика све од* сликара Уроша Предића; и слике Ђорђа Крстића: св. Никола и св. апостоли: Петар и Павле.

Цена календару ће бити **40 новч**. Растуривачи ће добити уобичајени рабат.

У Новом Саду 19. августа 1894.

УПРАВА
српске манастирске штампарије.

Част ми је поштованој читалачкој публици, црквено-школским и политичним општинама до знања ставити, да сам овде у Срем. Карловцима отворио

КЊИЖАРУ

коју сам добро снабдео са свима потребама које у ту струку спадају, наиме: **школских, научних и забивних дела, школског писаћег прибора канцеларијског материјала, св. икона, молитвеника** и т. д.

Пред почетак нове школске године препоручујем се п. п. учитељству и старатељима школским, за набавку **ШКОЛСКИХ КЊИГА** свију наклада, уз које уступам по могућству највећи рабат, кад се на више узме.

Послуга брза и тачна, цене врло умерене. Достављам уз поузеће (per Nachnahme.)

Срем. Карловци, августа 1894.

С отличним поштовањем

2—3 КЊИЖАРА
Светозара Ф. Огњановића.

ЈЕДАН СТАРИЈИ, ВЕШТ

СЛОВОСЛАГАЧ

који је вичан **српском. хрватском** и **немачком језику**, а уз то брз и савестан, а зна и штампаријом управљати, нарочито што се тиче таксирања цене појединих радова, нека се обрати на штампарију **Симе Пајића у Земуну**. — Недељна плата 12—14 форината.

Рефлектанти нека у свом оферту означе, колико су година слагачи и нека приложе сведочбе од појединих штампарија у којима су радили. 1—3

Важно за места на Дунаву и Тиси!

Код Карловаца 300 корачаја од Дунава копам и јефтино продајем добар довен『угаљ, (Braunkohle). Наручбе примам у Земуну сам или мој заступник г. **Драгутин Хес** у Карловцима.

Теодор Звјержина
власник рудника.

3—3

ПРОДАЈЕМ своју кућу до кафане „**Камиле**“ бр. 4. и 5. као и 45—46 ланацаораће земље на **САЈЛОВУ** из слободне руке.

У Новом Саду августа 1894.

3—3 **МИХАИЛ БОДНАР.**

ОТВАРЊЕ РАДИОНИЦЕ
за
ИЗРАДУ ЖЕНСКИХ ХАЉИНА.

Част ма је п. п. до знања ставити, да сам се у кројењу и готовљењу сваковрсних женских хаљина у Бечу изобразила и као така од 3. септембра т. г. своју

РАДИОНИЦУ

у Н. Саду у дунавској улици (кућа г. Ђ. Радовановића) отварам, и од тога дана све послове у женском *шнајдерају примам*.

С поштовањем
1—1 **Јулка Поповић.**

ПРОДАЈА ИМАЊА.

У вароши ГРОЦКИ, која лежи на обали Дунава $1\frac{1}{2}$ сахат лађом од Београда удаљена. Имам за продају:

1. **Кућу са 4 собе**, гангом и кијоском, подрумом и кућом за млађе и са баштом до 1000 кв. метара.
2. **Један комад земље** од 30 ланаца, који има кућу са 2 собе, комором и воћњак.
3. **Два парчета земље**, једно од 20 а друго од 40 ланаца Земља је ораћа добра.
4. **Пет парчади земље**, ораће по 2, и 3 ланца у близини.
5. **Једна засебна зграда** у самој вароши у којој има један дућан и велика шупа са бачвама и бурадима од 500 и више акова.

Ко би имао вољу да ово имање купи, нека се лично јави мени у Београду.

Димитрије Голубовић
пензиони саветник.
4—12 *Крагујевачка улица број 5.*

АПОТЕКА

у трећој вароши у **Србији**, има и апарат са течном угљеном киселином, за соду продаје се за готов новац, елегантно је намештена и прави годишње 18—20.000 динара промета.

Ближа извешћа даје администрација овога листа. 3—3

ОГЛАС 2—3
ХОТЕЛ КОД ЗЕЛЕНОГ ВЕНЦА
У МИТРОВИЦИ

на најбољем месту на великој пијаци издаје се уз најповољније услове од 1. септембра о. г. под закуп.

Услови могу се код митровачке штедионице у Митровици дознати.

КОНСТАНТИН СТОЈАНОВИЋ
ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР
У НОВОМ САДУ

баштенска улица бр. 6. (улазак из ћурчијске улице.)

Препоручујем своја сваковрсна
ГВОЗДЕНА И ОД КАЉЕВА
ШПАРХЕРТ-ОГЊИШТА
која по најновијој методи готовим, те су покрај своје изврсности права штедила, јер у њима 35% горућег материјала се заштеди!

Препоручујем од кованог гвожђа
ОГРАДЕ ЗА ПОРТЕ И ГРОБНИЦЕ
по умереној цени од 7. ф. пана више по мет. центи; а боље су куд камо него оне ливене; ових је у свако доба готових у мене. За солидну послугу је јемство моје млогогодишње деловање на овом послу у овом месту и широкој околиви овој.

Све моје производе дајем и на одплату.

Примам сваковрсне старе метале као: бакар, месинг и гвожђе у промену. 10—12

Трговина шпецераја и деликатеса
СТЕВАН С. ДРОБАЦ
У ВУКОВАРУ

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника, први мора бити вичан у књиговодству и коресподенцији уз то добар детаилиста. Ступање одма или до 15. септембра. 3—3

ОГЛАС.

30 ЛАНАЦА ораће земље до саме вароши Београда (Србија) дајем под закуп или на пола за обделавање. Услови су повољни за погодбу. Обратити се мени у **Београду**.

Јосиф Матковић
7—10 трговац.

КУРС ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ
ДОБРОВОЉЦЕ У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају **испита зрелости**, који би морали код војске **три** године служити **могу добити дозволу** да **једну** годину као добровољци служе, али морају пријамни испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од моји ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити где ће опширно упутство добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као и старији од 20 година.

Леополд Ландесман
9—10 управитељ у Суботици.

МАРИЈАХИЛФСКА ТРГОВАЧКА ШКОЛА
У БЕЧУ.
(Mariahilfer Handelsschule in Wien, VI. Mariahilferstrasse 107.)

Од свога постанка стекла је ова школа у Бечу и у Аустрији лепо поверење како у публици тако и код школских власти, а од три године овамо, под садашњим управитељем Србином поклањају јој и Срби већу пажњу; томе је најбољи доказ, што је број Срба ђака сваке године већи.

Циљ је те школе, да младиће за **две године** у трговачким наукама тако изучи и усаврши, да буду способни у свакој трговачкој радњи и у сваком новчаном заводу честито радити — Разлика између ове школе и трговачких академија састоји се у том, што се на академијама осим чисто трговачких предмета уче и други, који трговцу од никакве потрабе нису и због тога трају академије 3 и 4 године. На овој школи пак постигну ђаци исто трговачко знање за две године, јер се **само чисто трговачки предмети предају.**

За зрелије младиће, који су најмање 6 разреда гимназије или реалке свршили и немачким језиком добро владају, постоји засебно оделење, у којем учење само једну годину траје (Einjähriger Fachcurs).

Срби ђаци уживају осим редовне наставе и засебна предавања, у којима се не само у немачком језику темељно изучавају, него им се и у другима предметима **на српском и на немачком** језику помаже. Тај начин наставе допринео је, да су у минулој години многи Срчи одличне, а остали добре сведоџбе добили.

Школарина износи 100 (сто) фор. а. вр. годишње, а може са и полугодишње у напред положити.

На жељу родитеља смешта управитељ ђаке у кост и стан код честитих фамилија. Цене су обично 35 до 45 фор. месечно.

Опширни програми шаљу се на захтевање.

Проф. Никола Капамација
5—6 управитељ.

БРАЋА ВАГНЕР У НОВОМ САДУ.

ЛАК ЗА ПОД (ПАТОС)

2—8 **Алојза Кајла у Бечу**

Изврстан маз за меке патосе. Цена по боци 1 фор. 35 новч.

ВОШТАНА ПАСТА

најбоље и најједноставније средство за утапање (Einlassmittel) паркета.

Цена по 1 дозе 30 новч.

Главна продаја у **Новом Саду**, у **Браће Вагнера** код „**Велог курјака.**“

У **Земуну** главна продаја код **Антонија Г. Димитријевића.**

Власник и издавалац: Дружина Браника. **Одговорни уредник Никола Јоксимовић.** **Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.**